

ماسی په کان

غفور صالح عبدالله

سینه‌ری چیا به رزه‌کې پشته‌وهی به‌ردو دره‌ختی له نامیز نابوو . نه‌واوه سرته‌ی لیوه نه‌ده‌هات .. ناشه‌که چند سالیکه ناسه‌واری نه‌ماوه . ته‌نیا دولته له به‌ردی خړ و چیمه‌نتو دروست‌کراوه‌کې نه‌بیت به‌لاپاتی ژورسهری ناسه‌واره‌کوه خوی پیوه مت‌کړدوه . دیاره ه‌روه‌کو شونډه‌واریک هیشته‌پیاښه‌وه . له دامینی چیاکه‌وه چه‌مو خړه به‌ردیکه که پاینی باخه‌کانه . به‌رد له‌سهر به‌رد ته‌نگیان به‌یه‌کتر ه‌لچنیوه . وه‌کو مه‌رو به‌رخ به‌سهریه‌کتره که‌وتوون . له‌سهری خړه‌به‌رده‌کوه به‌دوسی کیلومه‌تر ه‌ره‌زه‌زوباخه به‌م‌به‌رو به‌به‌ره‌وه ..

• مناله‌وه هرچېشته‌نگاوینکی زوو له‌توی دیژداشه‌یه‌ک له‌سهر به‌ره‌خواری ناوایه‌وه به‌کش و ماتې خل‌ده‌بیته‌وه . خوی ده‌کاته ناوچه‌رگې ره‌زه‌زوباخه‌کانه‌وه . له‌گال - هاپومخه - ی ناشه‌وانی پیره‌میرد له‌سهر جوگا ناوه‌که ه‌لده‌تروشکی و یارمه‌تی ده‌دات بو رامالینی نارډو له‌ده‌فرکردنی . یاخود جه‌والو ده‌فری گنه‌م وه‌سهرده‌خا بو‌سهر کوپه‌ی گنه‌می پاراشه‌که که له‌ویوه ده‌چپته‌خواره‌وه بو‌ناو کوونی به‌رداشه‌که بو‌هاپین .. میزاولیک به‌نیو خړه‌به‌رده‌کانه‌وه به‌ره‌وخوار وه‌کو ماریک داده‌کشی . خره‌خرم ده‌خاته به‌رده‌کان ..

• فیری نه‌وشه له‌هر ربه‌یه‌ک گنه‌م جو‌چند که‌پوله‌مزه ده‌گری .. له‌پاینی میزاوله‌که‌ش گومیکې گوره‌بو په‌زو ولاخ ناودان ه‌لبه‌ستراوه . ه‌ره‌که جه‌سته‌ی نارداوی ده‌بی ، ده‌چی له‌سهر جوگاکی سهره‌وه‌ی دولته‌که‌جلو به‌رگه‌کی داده‌کنتی . ده‌یانشوری و به‌سهر لوقوبویی دره‌خته‌کانه‌وه ه‌لیان‌ده‌خان . کاتیکیش خوره‌که ده‌کاته ناوچه‌رگې ناسمان خوی له‌ناوی گومه‌که ه‌لده‌شه‌پینتی . لافاوی زستانانیش به

نه‌سپایی بی‌ته‌وه‌ی بیه‌نی پیره‌میرده‌که خه‌به‌ری بیته‌وه . به‌رسپوه‌که‌دا ه‌لگه‌راو‌سپوه‌کانی لیکرده‌وه . سپوږکیانی له‌بن - زیک‌دا‌شارده‌وهو ، سپوه‌کی تریانی که‌پیره‌میرده‌که له‌خه‌و ه‌ستا هیناو کردی به‌دووکه‌رتوه . که‌رتیکیانی بو‌نه‌و‌داناو که‌رته‌کی تریان خوی خواری . دارسپوه‌که‌ش واسه‌ری به‌سریان‌دا شوپ‌کړدوته‌وه‌و سه‌یریان نه‌کات . که‌پیره‌میره‌که سندویتی حه‌سایه‌وه . سوپاسی باخه‌وانه‌که‌ی کردو‌نی‌دا ویشته .

- رسپوه‌که به‌کرده‌وه‌ی باخه‌وانه‌که په‌ست بو . له‌دلی خوی‌دا بوئی :

• شهرت‌بی نه‌بی توله‌ی نه‌وه‌ت لی‌بکه‌مه‌وه . باخه‌وانه‌که که‌نی پیره‌میرده‌که دوورکه‌وتوه‌ته‌وه . سپوه‌کی کیانی‌هانی و به‌چند قه‌پالیک خواری و چووه‌وه به‌لای خه‌که‌یه‌وه . بو‌پوژی دووایی باخه‌وانه‌که ه‌ره‌چاوه‌پروانی کړو‌دارسپوه‌که وه‌ک پوژانی ترسپوی بو‌نه‌کرت .

خه‌وانه‌که سهری سوورنابو . له‌به‌ر خویوه‌ده‌بیوت :

• نازانم بو‌دارسپوه‌که‌م نه‌مرو وه‌ک پوژان سپوم بو‌کرت ؟!

- رسپوه‌که گوی‌ی له‌قسه‌کانی باخه‌وانه‌که بو . ده‌می له‌گویی نزیک کرده‌وه‌وه‌بی‌ی ووت :

• بیریکه‌ره‌وه ، دیاره ه‌وکه‌ی ده‌زانی . باخه‌وانه‌که‌یری که‌وتوه . په‌شیمان بووه‌وه له‌وه‌ی له‌گال نه‌و پیره‌میرده‌ا‌کردبووی ه‌ره‌له‌ویداو له‌سهر ده‌ستی‌دار سپوه‌که‌دا‌ریاری‌دا جاریکی که‌ناپاکی له‌گال که‌س‌دانه‌کا . بو‌پوژی خوایی که‌باخه‌وانه‌که بو‌ناو باخه‌کی ده‌چوو . بینی‌وا - رسپوه‌که‌دلی چاک بووه‌وه سپوه‌لاسوره‌یه‌کی جووانی بو‌کرتوه‌وه‌چاوه‌پروانی ده‌کات بیت‌و‌بیداتی .

باخه‌وانه‌که پوه‌وه‌لای‌دار سپوه‌که‌چو . دارسپوه‌که‌ش - هستی‌بریز کردو‌سپوه‌که‌نی‌دایه .

باخه‌وانه‌که‌ش سوپاسی کردو‌سپوه‌که‌ی لیوه‌رگرت .

خره به رډو پوښ وپه لاش گوڼه که پرده کاته وه . دمه و به هار
کوپرو کالی گوند ده که ونه دهر دان و جو مال کردنی .

تاوه کو جل و به رگه کانی کز زده بڼه وه له ناو گوڼه که ده بیته
هاوړی ماسی په ووردو قرژاله کان ..

قرژالیکي که وره له ناوی جوگا که وره که ی به رده می که له
دوله نه ی ناشه ناسه وار نه ماوه که وه ده هاته خواره وه راوه ماسی
ده کرد . ماسی په که وره کان ماسی په بچو که کانیاں لی
دوورده خسته وه . خویان به وره یان له قرژاله که دا . له پریگدا
ناگای لی بوو قرژاله که په لاماری په کی که له ماسی په که وره کانی
دا . قه پالی پیدا کرد . له ناوقه ده وه ماسی په که ی خسته دووتوی
شفره تیژو ره قه که یه وه . ماسی په به سته زمانه که ش به
په له قازلی شلپ و هوړی له ناوه که ه لسان . ماسی په کانی تریش
له ترسان ره وینه وه . ماسی په که له په ل وپو که وت . قرژاله که
وه کو ه سستی کردنی ماسی په که ی له گیان کردوه ،
به ری دایه وه . دواچاریش به له نجه و لار دوور که وت وه .

ماسی په کانی تریش هر که قرژاله که له چاو وون بوو . په لاماری
ماسی په مردوه که یان دا . زیوال زیوالیان کرده وه . ته زی که
به چه سته پدا فرکه فرکی ده کرد . دلی هه لده شینوا . خه ریک بوو
به رچاوی تاریک ده بوو . چیا که له خره به رده که وه تاوه کو تر وپک
پتر له هه زار و پینج صد ه بی ده بی ..

* زورجاریش بو ناوایی ناگه ریته وه بو نیوه روژه کردن .
ساجه که ی ناشه که پاک و ته میز ده شور ی . نه نجاش چیلکه و
چه وال و که لای ووشه که وه بووی ژیر دره خته کان کو ده کاته وه .
به قاو و چه خماخه که ی ها پو محه گر ناگریک خوش ده کا . ده چی
قه ره وانه په ک نارد له به رده م ناشه که هه لده گوژی . جوان جوان
دهیشیلی و سهری ده نیته وه ..

له سی چاره که ی چیا که کلوریکي که وره به سنگی یه وه ده می
دایچراندوه . چه شنی زاری زه لامیک بو هاوار کردن

دایچراندبی . سه رگه ریک به هاوینان ده یکاته هیلانه و
هوار ..

* نه نجاش نوره ده هاته سهر ها پو محه بو شه وه ی ساجه
شوراوه که له سهر ناگره که له سهر سی کوچکه دمه ونخوون
دانی . گونک بیبری وگرده دروست کات ..

سه رگه ره که هیشتاکه له هیلانه که یه وه مله قوتی یه تی . به
دهوری خوی دا چاو گرپه دا . باله کانی شور کردوتی وه .
دیار بوو بای باله کانی خوش ده کرد بو هه لفرین وده ست به راوی
روژانه ی خوی بکات ..

* هر که زگیان تی رده بی چه ند چایه کی که تیره ره شه که ی
به سهر دا ده که ن . ها پو محه ش کیسه تووتنه که ی له پشتوینی
ده ردینی . جگه ره یه که به فه له مکه ی ده پیچیته وه .
بی ی ده کا . مژی که وره که وره ی لی ده دا . دواچاریش
هه ناسه یه کی قول و سارد هه لده کیشی . هیز ده داته خوی .
هه لده سی وده چی له تووره که هه لو اسراوه که ی گیژنه ی ده رگا
شه ق و شرکه شمشاله که ی ده ردینی . خه م و په ژاره ی خوی
فووده کاته شمشاله که وه ..

رچه ریبه کانی قه دپالی چیا که له دووره وه کرمن و قه پالیان
له یه کتر گیر کردوه بو له ناو بردنی یه کتری . نه و رچه ریبه ش
شوین بی و سمی په زو مالآت رچه یانی کیشابوون . نیتر نه که ر
به چیا که دا سه رکه وتیای شه ونده به هه لزنانه وه ماندوو
نه ده بووی ..

دوو سی مه تر تر وپکی چیا که قووته . له دووره وه زه به لایکه و
کلا و قووتیکي له سه رناوه . له خوله سووره یه کی په ستاو
پیک هاتوه . زورجاریش ره وه که ویک له و سهر تر وپکه وه سنگ
ده رده په ریئن و مل قووت ده که نه وه و ده یکه نه قاسپه قاسپ .

* دارو به رد و مارو میرو به ناوازه خوشه که ی شمشاله که ی
هاپو محه کپ و بیده نگ دهن . گوئی له نووزه ی نازاره کانی

ده گرن . نه ميش هه ردوو دهستی له دهوور نه ژنوکانی تیکگیر دهکا . چه ناگه ی دهخاته نیوانیانوه . چاو ده بریته په نجهکانی که چون له سهر کوونه ووردهکانی شمشاله که به دهم نازاره وه سه مادهکن . ناوازی دلته زین دهرده پهرین . هندی جاریش چاوی ده بریته چاوهکانی فرمیسیان تیدا قهتیس ده بی ..

سینه ری چیاکه دوو سی شه قاو به ره وژوور هه لکشاره . ماسی په کان له بهر تیشکی خوره که که وتوونه ته بریسک و باسک . وه کو جاهی جارن به ره و شوین ناوپه پری ناشه که یه کتری راوده نین . به لام له ویوه قه لبه زه ی ناوی دوله نه که سه ریان زده شیوینی . به کزی و کلکه له قیه وه سهر به ره و خوار ده بنه وه .

نه سه ره خته ی ناشه که ناسه واری هه بوو . ناوی دهم پوزه ی نوله نه که گو میکی گه وره ی له ژیر ناوپه ره که هه لکه ندبوو . ماسی په کان به ناسوده بییه وه له ویرا گه رایان داده نا . یا خود له ژیر که ته به رد و تاویره کان هیلانه یان ده کردو کو زیان ده کرد .. کزه یه کی ته زیو به هه ناویدا داکشا . جگه ره یه ک پاکه تی دهره ینا ، وه کو جارانی هاپو محه مژی گه وره گه وره ی زده دا ..

* هاپو محه له رچه له کدا خه لکی گوئده که ی نه مان نی یه . باپیره ی بوی گیرابوو که سالانیکی دورودریژ . نه وساکه لاو ده بی له گه ل - ناته - ی ژنی به باریکی شپه و پره ی سهر گویدریژیکه وه په نا ده هیئنه نه م گوئده . تا نیستاش هو ی هاتنی وگیرسانه وه یان له م گوئده نه یینه . خوشی هه رگیز گری ی دلی بو که سه نه ده کرده وه - ناته - ی خیزانی له سه ره مرگه بانگی کرد و بی ی ووت که گری ی دلی خو ی هه تا هه تایه بو که سه نه کاته وه ..

جریوه جریوی پاساری یان قریشکه ی تیترواسکیک دایده چه له کینی . یان ووژه ووژی گه لای دره خته کان به دهم باوه زه وه مارشیکه و تهرمی سه رجه می مروقیایه تی به پری دهخن . ته نانه ت له دووره وه دهنگو هاواری

رهزه وانیکیش به رگوئی ناکه وی . ده پروانیه ماسی په کان . چاو له دوویان ده گیری . ههستی کرد ماسی په کان جارنن که وهختی خو ی دوو سی په کیانی لی نیشان کردبوون . نیستاکه به رچاوی ده که ون .

* له م چه م وخره به رده هه راو قاقیژه . هه چه هه چه ی کاروانچی و باراش هاره . ده چینه پیری باراش هاره کانه وه . له یه کیک باراش هاره کان ده پارپته وه بوئه وه ی سواری گویدریژه که ی بی و له م چه م وخره دا بکه ویته لو قه غار و وه کو شوپسواریک خو ی به سه ریه وه قیت کاته وه .

هاپو محه له « نازیف » ی کیژه تاقانه ی به ولاره که سی تری نییه . کیژیکی هندی به ژن زراف . سوورو سپی . جهسته خرپنه . شه وورویژیش له گه ل باوکه پیره که ی له ناشه که به سه ر ده با . که م ده چینه ناو ناوایی . ناوړ له هیچ لایکی گوئد ناداته وه . نه وه ندهش له گه ل خه لکی گوئد به نیرو می یه وه قسان ناکات .. زورچار بانگی - نازیف - دهکا بوئه وه ی له پشتی خو ی سواری کات . به دهم پیکه نینه وه گویدریژه که تاودهن . وه ست به گه رم و گووپی رانهکانی بکات که له پشتی تووندی ده کردن ..

خوره که له تروپکی چیاکه وه دوو گه زیک به رزبوته وه . خارشتی کهرما دهخاته جهسته یه وه . ماسی په کانیش به ره و سینه ری دارتوکه ی سهرگوئی ی جوگا که خو یان ده کوتن . نه نجاش له وی کوزده کن . زوبه یان لموز له گوئی ی جوگا که بو مل و موش کردن ده چه قینن . هه رکه ناوپی پشته وه ی دایه وه . کلوری نیو سنگی چیاکه رووناک بوته وه . سه رگه ره که له هیلانه که ی دیار نه ماوه . سینه ره که که یشقوته ناوقه دی چیاکه . به جار ی ته نگه به ریهکانی نه و ده ورو به ره رووناک بوته وه ..

* نازیف ، ته نیا نه می ناشنایه . نه گه رچی به ته مه نیش ههشت نو سال له م گه وره تره . هه ره وه کو منالیک له گه لیدا به م روزگار هه گه مه دهکات . چه م و ره زه کان ده تاکنینه وه و

میوه دهکه نه ووه ده دزن و ده پهنن و له ناو ئاوه سارده که ی کانیای زوور ناشه که ووه روی ده که ن و خوین تی مرده که ن . هه چ روژیکیش ناشه که باراشی نابی ئاویر ده کزی . پیکه ووه ئه م خوی روت ده کانه ووه . ئه ویش خوی تی هه لده کا . له ژیر ئاویر په ره که ده که ووه ماسی گرتن . به دهم لاقرتی و به یه کتر ئاویر پزاننده ووه قهره وانه یه که پر ده که ن له ماسی ووردو درشت ..

سپهری دالاشیکی گهره به سهر خپه به رده که وه سکه خشی ده کرد . سهری هه لپری . سهرگه ره که سووږو گوبی نه وناوه ی دها . هه زه که بوئی که لاکی توپوی کردی . پاساریه کان به باله فپری دهوره یان دا . هه روه که گالته ی هه بکن پیدا هه لده گزان . ئه ویش به گورمیکي شاباله کانی له خوی دوریانی ده خسته وه . دواچاریش به رقه وه خوی لاکرده وه . باله کانی خیرا خیرا ده دایه یه که وه . به روه و تروپکی چیاکه هه لکشا . پاساریه کانیش به هه مان یاسا دوری ده که وتن . ناچاریان کرد له هیلانه که ی نه نشیته وه . له سهر تروپکی چیاکه نیشته وه . روه پاساریه کان له هیلانه که ی نیشته وه .. له وه ته ی له وئی به بزه یه که به ده روونی دا نه هات بوو . به و زورانبازیه که وه پیکه نین . سهرگه ره که دیار بوو جیگای به خوی نه ده گرت . دایه شه قه ی بال و هه لفری و له چاو وون بوو .

* زورجار هه سستی ده کرد « نازیف » به دیده ی پر تامه زرویی وه ته ماشای جه سته روته که ی ئه می ده کرد . رهنگی سووره لده که را . ده ستیکی به جه سته روته که یدا ده هینا . وه که بلی ده یویست خوی روتکاته وه و به جه سته روته که ی ئه مه وه خوی بنووسینی . ئه نجاش ناگریکی خوش ده که نه وه و هه ردوکیان له گه ل هاپو محه ده که ووه ماسی برژاندن .. هه سستی کرد چپه دووکل و بوون و به رامه ی ماسی برژاو کونه لووته کانی پرده که ن ؛ و قریوه ی پیکه نینی « نازیف » دیته گزی . دهنگی پر جوشی شمشاله که ی هاپو محه دره خته کانیان خستوته سه ما ..

له پر هه ستایه سهری . ته ماشایه کی ماسی یه کانی کرد . هه ندیکیان سهر به روه و خوار و سهر به روه و ژووه راهه راویان بوو .. چیاکه ش ته نیا هیلانه سهرگه ره که توپه لیک سپهری پیوه مابوو . هه ندی پاساری له تاو که رما خوین دابوه په نای .. به سهر به روه و خواره ی ئاوییه وه سهر که وت .

خوی کرده ناو گونده بی ناوه دانیه که یانه وه . چووه حه وشه که ی خوین چه ند سالیکه به جی ی هیشته وه . داروباری هه روه که خوی ماوه ته وه . هیشتا که سه کو تاییه تیه که ی باپیره ی وه کو خوی ماوه ته وه . جگه هه ندی لیساره کانی نه بی روخاون . خوی کرده نه و ژووره ی « ۲۰ » سال به رله نیستا تی له دایک ببوو . له سهر زه ویه که ی له ناوه پراسته وه هالی تی دایه وه و ئوخزنیکی هه لکشا ..

هه ولیر / ئه کتوبه ری ۱۹۸۵

په راوینز

- ۱ - پلین : دامین . کوتایی
- ۲ - میزاو : ئاویکی که م
- ۳ - سم : پی ی په ز . الظفیر
- ۴ - په ز : مه رو بزن
- ۵ - که پووله : ده فریکه مزه ی ناشی پی ده گیزی
- ۶ - مزه : یاجی باراش هارین
- ۷ - قهره وانه : ده فریکه که وره یه ، ده وری .
- ۸ - گرده : جوړه نانیکه له ئاسیو دروستی ده که ن .
- ۹ - هه له مه : ئامزیکي بچووه بو جگه ره پپچانه وه .
- ۱۰ - دهم پوزه : بوړیه کی دوو بست ده بی له دار دروستی ده کزی و پانایه که ی ۱۰ فینچ ده بی ، له پلینی دوله نه ی ناشه که وه بوئه وه ی ئاوه که به توندی . وئی بو سهر توپی به رداش سووپینه که ده یبه ستن ..
- ۱۱ - که ته به رد : تاشه به ردی بچووک به ریک و پیکي ده تاشری
- ۱۲ - ئاوپه ر : نه و شوینه یه که له ژیر به رداشه که وه ئاوفری دها .
- ۱۳ - کوزیان ده کرد : سهرده نیغه یه که وه . کوړده یبه ستن .
- ۱۴ - باراش هار : نه و که سه یه که نم و جو دها بو هارین له ئاسیو ..